

jako „situaci interpersonálního ovlivňování“ a hodnota hypnability spočívá v tom, že je měřítkem změn interpersonálního chování.

Za velmi relevantní koreláty hypnability jsou považovány nejrůznější proměnné, které lze obecně označit jako „motivační“. Barber a De Moor (1972) citují řadu výzkumů zjišťujících, že hypnabilita pozitivně koreluje s postoji subjektů k hypnóze, s jejich motivací být hypnotizován, s jejich očekáváním o vlastní hypnabilitě. Jupp, Collins a Mc Gabe (1985) zjistili, že subjektivní preklinický odhad vlastní hypnability koreluje s výsledky v Harvardské skupinové škále hypnability. Osoby dobrovolně se zúčastňující pokusů s hypnózou projevují vyšší hypnabilitu v téže škále (Brodsky, McNeil 1984). Korelaci hypnability s individuálním postojem subjektu k faktu, že bude hypnotizován, potvrdili i Yanchar a Johnson (1981). Hypnabilitu zvýší i příznivé předběžné informace o hypnóze (Cronin, Spanos, Barber 1971). Uvádějí se korelace mezi persuazibilitou v bdělém stavu, podléháním výzvám, mírou vyhovění a hypnabilitou (Graham, Greene 1981). Zkoumání vlivu etnické podobnosti hypnotizéra a hypnotizované osoby na hypnabilitu nepřineslo pozitivní výsledky (Hong et al. 1982).

Souhrnný pohled na problematiku *motivačních proměnných* přináší Shor (1971), který v experimentech se 164 naivními subjekty testovanými Harvardskou škálou zjistil, že se hypnabilita zvýšila, když:

- experimentátor je přátelský,
- sugesce jsou podávány permissivně,
- situace je definována jako test představitosti, a ne jako test lehkověrnosti,
- situace je definována jako snadná,
- tón hlasu je silný a důrazný,
- subjekt vidí, že jeho vrstevníci jsou responzibilní,
- hypnotizér je definován jako expert, a ne jako novic,
- existuje pokradmé vnější potvrzení sugerovaných efektů,
- vztah k experimentátorovi je „podobný vztahu k třídnímu učiteli“.

Zjištěné korelace nebyly sice příliš vysoké, ale rozdíly v dosažených průměrech byly patrné. Autor pokládá všechny výše uvedené proměnné za formy motivace pokusných osob, zajišťující spolupráci a nastolující příjemný interpersonální kontakt.

Pokud se dařilo a daří ověřovat relevanci různých situačních proměnných, zcela jiná je situace, pokoušíme-li se najít pozitivní korelaci mezi hypnabilitou a osobnostními faktory. Systematicky v této oblasti pracuje J. R. Hilgardová (1968, 1970). V hypnologické literatuře najdeme záplavu studií hledajících proměnné v osobnosti pokusných osob, které by se vztahovaly k jejich hypnotické responzivitě. Z našich autorů se výzkumu této problematiky věnoval podrobně Hájek (1972), jehož práce přináší kritický přehled výzkumů a shrnuje dosažené výsledky do následujících bodů:

1. Děti jsou hypnabilnější než dospělí (nejvíce mezi 8 a 12 lety). S věkem se mění též kvalita chování v hypnóze a vzrůstá význam indukční procedury.
2. Pohlaví ani psychiatrická diagnóza nemají na hypnabilitu podstatnější vliv.
3. Z proměnných, zachycovaných psychologickými testy, koreluje s hypna-